

Internetconsultatieverslag

Onderwerp van de consultatie

Wetsvoorstel proactieve dienstverlening SZW

Looptijd van de consultatie

10 februari t/m 22 maart 2024

Voorgelegde vragen

Bij de consultatie zijn twee vragen gesteld. Respondenten konden op de twee vragen reageren, maar dat hoefde niet. Deze twee vragen luiden:

1. Wat vindt u ervan dat UWV, de SVB en gemeenten zelf mogen onderzoeken of iemand misschien een uitkering of andere ondersteuning kan krijgen?
2. Wat vindt u ervan dat UWV, de SVB en gemeenten zelf contact mogen zoeken met mensen die waarschijnlijk wel een uitkering of ondersteuning kunnen krijgen, maar daar niet om gevraagd hebben?

Opbrengst van de consultatie

- Er zijn in totaal 49 reacties ontvangen, waarvan 41 reacties openbaar zijn. Vijf reacties zijn identiek.
- Twaalf reacties zijn afkomstig van (maatschappelijke) organisaties: Leger des Heils, UNICEF, Save the Children, Sociaal Werk Nederland, Basisberaad Rotterdam, Vereniging Directeuren Publieksdiensten, NVVK, INGRADO, FNV, CNV, Pensioenfederatie en het Pensioenfonds Schoonmaak.
- Zeven reacties hebben een gemeente of Gemeenschappelijke Regeling als afzender: Gemert-Bakel, Súdwest-Fryslân, Rotterdam, Helmond, Deurne, de G4 en Gemeenschappelijke Regeling Senzer.

Hoofdpijnen van de opbrengst

De volgende punten komen, samengevat en geclusterd, in de consultatie naar voren.

Proactieve dienstverlening wordt overwegend positief ontvangen

Het wetsvoorstel wordt over het algemeen positief ontvangen. In de meeste reacties weerklinkt een element van instemming en goedkeuring, vaak naast meer of minder kritische opmerkingen die hieronder aan bod komen. Veel respondenten geven aan de intentie van proactieve dienstverlening en een actieve(re) opstelling van de overheid te waarderen. Het belang van het tegengaan van niet-gebruik en het verbeteren van de bestaanszekerheid van mensen wordt in een aanzienlijk deel van de reacties nadrukkelijk onderschreven.

Proactieve dienstverlening is geen werkelijke oplossing

In ongeveer de helft van de reacties wordt opgemerkt dat vereenvoudiging van (regelgeving in) de sociale zekerheid nodig is, en dat dit een meer doeltreffende oplossing voor het tegengaan van niet-gebruik zou zijn dan het huidige voorstel. Dit voorstel lost volgens de respondenten de bestaande complexiteit niet op. Tien respondenten pleiten voor het mogelijk maken van ambtshalve toekenning van regelingen, met name lokale voorzieningen. Drie reacties benoemen dat als de overheid voor hogere (minimum)lonen en uitkeringen zorgt, veel aanvullende ondersteuning überhaupt niet nodig zouden zijn.

Privacy-inbreuk en risico gegevensgebruik voor handhaving

Een aantal respondenten noemt dat dit voorstel een (grote) privacy-inbreuk is. Er wordt gewezen op dat bestaande, algemene communicatie in de eerste plaats verbeterd moet worden voordat de overheid persoonsgegevens gaat verwerken. Een aantal respondenten wijst op toestemming van de betrokkene als wenselijke basis voor proactieve dienstverlening. Sommigen vinden het onwenselijk dat naar de voorkeuren wordt gevraagd, nadat al contact is opgenomen in het kader van proactieve dienstverlening. Een aantal reacties stipt aan dat het een reëel risico is dat gegevens vanuit proactieve dienstverlening worden gebruikt voor toezicht en handhaving bij bestaande uitkeringen en dienstverlening, en dat dit onwenselijk is. De gegevensverwerkingen die

dit voorstel mogelijk maakt en de bijbehorende benadering kunnen het wantrouwen naar de overheid doen toenemen.

Uitvoeringsaspecten proactieve dienstverlening

In een aantal reacties wordt aangegeven dat voor uitvoering van proactieve dienstverlening extra middelen nodig zijn. Als die niet beschikbaar worden gesteld, kan dat ertoe leiden dat de uitvoering van proactieve dienstverlening daaronder lijdt, want het is een kan-bepaling die uitvoerders niet tot dienstverlening verplicht. Een partij stelt voor om in het voorstel vast te leggen dat dienstverleners zich jaarlijks over het gebruik van de bevoegdheid verantwoorden. Vanuit de formulering als bevoegdheid zien diverse respondenten risico's voor onderlinge verschillen in uitvoering bij lokale overheden, met rechtsongelijkheid tussen mensen als mogelijk gevolg.

Er is specifiek aandacht gevraagd voor de positie van minderjarigen en kwetsbare mensen, de Doorstroompunten van gemeenten die zich met vroegtijdig schoolverlaten bezighouden, de taken van pensioenfondsen en de positie van schuldhulpverlening. Andere punten die zijn genoemd, zijn dat geen wetsvoorstel nodig is omdat proactieve dienstverlening al kan, dat dit voorstel geen zin heeft als UWV, de SVB en gemeenten hun eigen gegevens niet benutten voor het tegengaan van niet-gebruik en dat de uitwerking van het voorstel niet op het niveau van een ministeriële regeling plaats moet vinden. Eén reactie bekritiseert de kosten voor uitvoering.

Belangrijkste veranderingen in het voorstel

Hieronder wordt toegelicht tot welke aanpassingen van het voorstel de reacties hebben geleid.

De regering onderschrijft dat er meer mogelijkheden zijn die bij kunnen dragen aan het tegengaan van niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen binnen de sociale zekerheid. De toelichting is op dit punt uitgebreid. In de toelichting komt nu meer tot uitdrukking waarom het vereenvoudigen van regelgeving en ambtshalve toekenning van regelingen geen onderdeel van dit voorstel vormen. Ook wordt ingegaan op bestaande, algemene communicatie en waarom niet (enkel) wordt volstaan met het verbeteren daarvan. De regering onderkent dat communicatie *met* de verwerking van persoonsgegevens een sluitstuk behoort te vormen van ongerichte communicatie. Mede naar aanleiding van de ontvangen reacties, is in de toelichting de wettelijke verhouding tussen algemene, ongerichte communicatie en proactieve dienstverlening duidelijker tot uitdrukking gebracht. Ook de noodzaak van formele wetgeving om proactieve dienstverlening mogelijk te maken, is uitgebreider toegelicht en geëxpliciteerd.

Naar aanleiding van de reacties op de consultatie en andere reacties, zijn de delegatiegrondslagen voor de uitwerking van dit wetsvoorstel aangepast. De nadere regels dienen, in plaats van in een ministeriële regeling, te worden opgenomen in een AMvB. Wettekst en toelichting zijn hiervoor op de benodigde punten aangepast.

In een aantal reacties wordt als risico benoemd dat (gegevensverwerking voor) proactieve dienstverlening ingezet wordt voor de uitoefening van toezicht en handhaving. Dat dit niet de bedoeling is, kwam al in de toelichting tot uitdrukking. Op dit punt is na consultatie ook de wettekst gewijzigd; daarin wordt nu expliciet gesteld dat gegevens die SUWI-partijen voor proactieve dienstverlening ontvangen, niet gebruikt mogen worden voor de uitoefening van toezicht en handhaving. Ook de toelichting is op dit punt verder aangevuld en aangepast.

De toelichting is uitgebreid ten aanzien van de werking van de *opt-out* en de relatie tussen de *opt-out* en AVG-rechten. Specifiek is de toelichting ook aangevuld met uitleg waarom toestemming van de betrokkene niet de grondslag voor proactieve dienstverlening vormt, en waarom voor proactieve dienstverlening niet wordt gewerkt met een *opt-in*.